مبتکران

اتّصالات چند حرفی

خودآموز خطّ تحریری ۲

آسان بیاموزیم زیبا بنویسیم

ساده جامع اصولی

خطّ و تألیف
علیرضا بابایی

برای تمام رده های سنّی

آسان بیاموزیم زیبا بنویسیم

اتّصالات چند حرفی

خودآموز خطّ تحریری

ساده جامع اصولی

برای تمام رده های سنّی

خطّ و تألیف
علیرضا بابایی

سرشناسه	: بابایی، علیرضا
عنوان و پدیدآور	: خودآموز خط تحریری ۲ / تألیف : علیرضا بابایی
مشخصات نشر	: تهران؛ مبتکران ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۴۰ص.: مصور،جدول، نمودار
شابک	: ۰- ۱۴۱۶ – ۰۷ – ۹۶۴ – ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا.
موضوع	: خط نستعلیق -- راهنمای آموزشی.
موضوع	: خوشنویسی -- راهنمای آموزشی.
رده‌بندی کنگره	: ۴۱۷۶۳۲ / د / ۲۶ / ۳۰۶۰ LB
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۲ /۲۴۰۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۸۴۷۸ – ۸۸ م

مبتکران (پروانه نشر: ۱۶۷/۱۰۲) پیشروان (پروانه نشر: ۲۶۲۳)

خودآموز خط تحریری (۲)

خط وتألیف:علیرضا بابایی

دبیرمجموعه: خسرو داودی

خوشنویسی روی جلد وطراحی صفحات: علیرضا بابایی

خوشنویسی مقدمه: فاطمه وصال

صفحه‌آرایی: محمود رحیمی عهد

طراحی جلد: علی احمدی

نوبت چاپ: دوم ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۲۰۰جلد

لیتوگرافی:مبتکران

چاپ: الفبا

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

مرکزپخش: تهران میدان انقلاب، خیابان فخررازی،خیابان نظری شرقی، پلاک ۵۹،کدپستی ۱۳۱۴۷۶۴۹۶۱

تلفن: ۶۱۰۹۴۰۰۰ دورنگار۶۱۰۹۴۱۵۵ www. mobtakeran.com

"ای نور چشم من سخنی هست گوش کن"

هنرآموز ارجمند؛

مجموعهٔ خودآموز «خطّ تحریری» که از نظرتان میگذرد، حاصل تلاش و تجربهٔ چندین سالهٔ

نگارنده است که در سالهای تدریس در مدارس، آموزشگاهها و کلاسهای انجمن خوشنویسیان همواره

شاهد مشکلات عدیدهٔ هنرجویان در نوشتن خطّ تحریری در گروههای مختلف سنّی بوده است.

کمبود رسم الخطهای مفید، عدم تشکیل کلاسهای تخصّصی خطّ تحریری و پرداختن آموزشگاهها

به تدریس قلم درشت، دشواریها را در این زمینه دوچندان کرده است. نظر به اینکه در حال حاضر

به علّت گرفتاریهای موجود، بسیاری از هنردوستان اعم از نوجوان، جوان و بزرگسال فرصت

استفادهٔ حضوری از کلاس را اندازه‌ای ندارند بر آن شدم که با تهیّه و تدوین این مجموعه، گامی در جهت

استفادهٔ غیرحضوری علاقمندان بر دارم که صد البتّه این امر بدون یاری همسر ارجمندم؛

خانم فاطمه وصال میسّر نمی‌شد.

علیرضا بابایی

تهران ۱۳۸۸

اهمیّت خوشنویسی :

در باب ضرورت و اهمیّت زیبانویسی از دیرباز سخن بسیار رفته است؛ نقدها و بررسی‌های کارشناسان فن و روایات منقول از بزرگان علم و دین همه حاکی از آن است که به قدر نیاز به این موضوع پرداخته شده است.

امّا آنچه از دید نگارنده ضرورت پرداختن به این مهم تلقّی شده، وجه اجتماعی آن است. امروزه شاهد گروه کثیری از افراد جامعهٔ خود هستیم که از دست خطِّ خویش رنج برده و بدلایل متعدّدی از جمله عدم آموزش صحیح در مدارس، خطّ زیبایی ندارند. اغلب این افراد متناسب با حرفه و یا تحصیلات خود، پس از گذشت زمان، یادی از دوران نوجوانی، به فکر اصلاح خطّ خویش می‌افتند.

پس برای دوستان عزیز نوجوان، بهتر است که از همان ابتدای تحصیل به خطّ خود اهمیّت داده و زیبا نوشتن را به طور جدّی دنبال کنند تا در آینده، دچار این قبیل مشکلات نشوند.

هنرجویان گرامی: تمرین خوشنویسی نیز مانند بسیاری از کارهای دیگر روش خاص خود را دارد

بنابراین نباید تصوّر شود که با ثبت نام در کلاس و یا خرید کتابهای آموزشی بدون در نظر گرفتن

روش تمرین، می توانید به خطّی خوش دست پیدا کنید. پس با رعایت اصول نوشتن و کمی صبر و حوصله

به هدف خود خواهید رسید. بنابر آنچه گفته شد قبل از شروع تمرین به این نکات توجه نمایید:

* مهمترین نکته در هر کاری داشتن انگیزه و هدف است. هر قدر انگیزهٔ شما قوی تر و در رسیدن

به هدفتان ثابت قدم تر باشید، زودتر به آن خواهید رسید.

* هر روز تمرین کنید، زیرا کلمات با تکرار اصلاح می شوند.

* برای شروع، ۱۵ دقیقه در روز تمرین کنید، تا به نوشتن عادت کنید، پس از یک یا دو هفته،

روزانه ۵ دقیقه به تمرین خود اضافه کنید تا تمرین شما به یک ساعت برسد، (دو بخش نیم ساعته)

با این روش حوصلهٔ شما برای نوشتن افزایش می یابد.

* کلمات به آرامی اصلاح می شوند پس با مشاهدهٔ تغییرات مختصر در نوشته های خود ناامید نشوید.

* تمرینات را با ذکر تاریخ نگه دارید و هر ماه نوشته های خود را با اوّلین صفحات مقایسه کنید.

زیرا با مشاهدهٔ پیشرفتِ خود اشتیاق بیشتری برای ادامهٔ کار پیدا خواهید کرد.

* صاف بنشینید و دفتر و کتاب را مستقیم جلوی دید خود قرار دهید. چپ دست ها

می توانند دفتر را کمی مایل قرار دهند.

* با مداد معمولی HB نوشته و آن را محکم به دست نگیرید؛ فشار دست هر چه کمتر باشد

دیرتر خسته می شوید.

* از پاک کن استفاده نکنید زیرا کلمات باید مرتّب با سرمشق و کلماتِ قبل از خود مقایسه شوند.

* تمرینات از روی سرمشق باشد و از تمرین ذهنی اجتناب کنید.

* قبل از نوشتن هر کلمه با دقّت آن را دیده آنگاه به آرامی بنویسید.

* برای نوشتن هر کلمه سه چیز را در نظر بگیرید: شکل، اندازه و خطّ زمینه.

* تمرینات کلمه به کلمه باشد. مثلاً کلمهٔ «ما» را خوب تمرین کرده سپس کلمهٔ دیگری را انتخاب کنید.

* با دقّت و با حوصله بنویسید. حجم تمرینات اهمّیّتی ندارد، بلکه اهمّیّت در یادگیری است.

* تمرین سه بخش است: مشق نظری؛ یعنی با دقّت جزییات یک کلمه را ببینید. مشق قلمی؛ یعنی آنچه را با دقّت دیده‌اید اجرا کنید. مشق خیالی؛ یعنی پس از فراگیری بدون سرمشق بنویسید.

* استفاده از کاغذ پوستی مؤثّر است. کاغذ پوستی را بر روی کلمه‌ای بگذارید، سپس چند بار با دقّت آن را بنویسید، آنگاه در دفتر تمرین آنچه را یاد گرفته‌اید، تمرین کنید.

* سرمشق‌ها از حروف و کلمات آسان شروع و به تدریج مشکل‌تر می‌شوند.

* بعد از آموختن حروف و کلمات، آنها را به ذهن بسپارید و جایگزین حروف و کلمات گذشتهٔ خود نمایید.

* برای توضیح حروفِ مشابه، یکی از آنها انتخاب شده است. «ر، ز، ژ، س، ش، ...»

تعریف برخی از اصطلاحات در خوشنویسی

خطّ زمینه یا کُرسی : تمامی حروف نسبت به خطّ زمینه جای مشخّصی دارند که بطور کلّی به این صورت است . حروف زیر خط ۳ دسته هستند : ۱) دایره ها ۲) حرفِ "م" ۳) "ر" شمشیری مثال : "تن ، بم ، هر" قسمتی از این حروف زیر خط نوشته می شود . بجز این ۳ دسته بقیّهٔ حروف بالای خطّ کُرسی می باشند .

کشیده : برای زیبایی و استراحت چشم در جُملات از کشیده استفاده می کنیم .

دندانه شاخص یا بارز : یعنی مشخّص نمودن دندانه ها برای آسان خواندن و نوشتن و نیز تفکیک آنان از هم . چنین ← دندانه شاخص

دُور یا قوس : خطّ نستعلیق بر اساس قوس طرّاحی شده است . بعضی از حروف مانند دوایر "ن ص" کاملاً قوس دار هستند . برخی مانند حروف تخت "ب ک ف" دارای قوس کم تر و سطح بیشتری هستند . حتّی حرفی مانند "الف" نیز دارای قوس مخفی میباشد : ا

حروف بالارونده: حروفی هستند که تقریباً به شکل عمود و به طرف بالا حرکت می کنند.

"ا ر د ر ک ر ل ر دندانهٔ شاخص" البته منظور نوع چسبیدهٔ آنان است. "ما ر بد ر بک ر..."

بستن سطر: آخرین حرف یا کلمه در سطر را بالاتر از خط زمینه می نویسیم که به معنای پایان جمله است.

ادب آداب دارد.

دایره: مانند "ن ر ل ر ی" به قسمتی از این حروف که مانند دایره است گفته می شود.

شیب: بیشتر حروف و کلمات دارای شیب هستند. شیب باعث زیباتر شدن کلمات می شود.

تناسب: تمامی حروف و کلمات باید متناسب با یکدیگر نوشته شوند. حروف هم جنس کاملاً مانند هم و بقیهٔ حروف باید متناسب با یکدیگر نوشته شوند.

فاصله: برای خوانایی و زیبایی بیشتر در جملات رعایت فاصلهٔ مناسب اهمیت بسیاری دارد.

ترکیب: یعنی چیدن حروف و کلمات کنار یکدیگر براساس قوانین خوشنویسی که به برخی از آنان اشاره شد.

توضیح :

* تا آنجا که میسّر بوده در نظر داشته‌ام توضیحات را به شکلی ساده بیان کنم تا مورد استفاده همگان قرار گیرد .

* از کم و زیاد کردن فشار دست (نوشتن به روش قلم درشت) پرهیز شده است .

* دبیران هنر میتوانند با نظر و سلیقهٔ خود برای پایه های مختلف از این مجموعه استفاده کنند .

* در ادبیات فارسی سرهم نوشتن برخی از حروف و کلمات جایز نیست ولی در خوشنویسی می توان برحسب موقعیّت سرهم نویسی کرد : پیچیدگی ها پیچیدگیها

* و نیز در نگارش جدید بجای همزه از حرف « ی » استفاده می شود امّا در خوشنویسی بنا به ضرورت می توان از همزه استفاده نمود : همه‌ی همهٔ

اتّصالات چند حرفی

مانند سرمشق بنویسید :

پایدار تب نخ ایران یک نثار

پایدار تب نخ ایران یک نثار

نشانه بنده تأثیر تربیت ثانیه بزرگتر

نشانه بنده تأثیر تربیت ثانیه بزرگتر

پنیر هواپیما تابستان تنگه بینش بینش

پنیر هواپیما تابستان تنگه بینش بینش

لیبریا نزدیکترین بیشتر اردیبهشت پیچید پیچپید

لیبریا نزدیکترین بیشتر اردیبهشت پیچید پیچپید

تیسفون استثنایی تضمین سانتیمتر یکشنبه

تیسفون استثنایی تضمین سانتیمتر یکشنبه

ببینید همچنین انگلستان نخستین پنجشنبه

ببینید همچنین انگلستان نخستین پنجشنبه

ز دانش دل پیر بُرنا بود

مانند سرمشق بنویسید :

حاضر راحت ناجی جوجه ترویج مجاز

حاضر راحت ناجی جوجه ترویج مجاز

حجت تجربه بیخ سحر بخار چین

حجت تجربه بیخ سحر بخار چین

مسطح توضیح چمنزار محمّد چشمه مخلوط

مسطح توضیح چمنزار محمّد چشمه مخلوط

صفحه دانشجو یخچال خجسته چسبیده نصیحت

صفحه دانشجو یخچال خجسته چسبیده نصیحت

چلچله نتیجه بیخبران هیچگونه هیچگونه

چلچله نتیجه بیخبران هیچگونه هیچگونه

تجهیزات تشخیص پنجمین گنجینه گنجینه

تجهیزات تشخیص پنجمین گنجینه گنجینه

درکار خیر حاجت هیچ استخاره نیست

مانند سرمشق بنویسید :

پاس سوار مرشد خواهش سرد شیر

پاس سوار مرشد خواهش سرد شیر

سلام شیوا یاسمن بست سرمشق جهش

سلام شیوا یاسمن بست سرمشق جهش

پرستش سیما شنیدن ابریشمی شمسی داشتنی

پرستش سیما شنیدن ابریشمی شمسی داشتنی

دستگاه استخوان شکسته سیمین سلیمان کشفیات

دستگاه استخوان شکسته سیمین سلیمان کشفیات

تشکیل مشخّصات شیمیایی تشبیه مستطیل

تشکیل مشخّصات شیمیایی تشبیه مستطیل

انگلیسی پشتیبان کشتیبان پیشینه پیشینه

انگلیسی پشتیبان کشتیبان پیشینه پیشینه

راز سربسته ما بین که به دستان گفتند

مانند سرمشق بنویسید :

رضا حاصل شاخص صدا خالص قصّه

رضا حاصل شاخص صدا خالص قصه

صفا محض عصر ضیافت اصلاح صحرا

صفا محض عصر ضیافت اصلاح صحرا

صید بعضی صحبت شخصی محصول مصباح

صید بعضی صحبت شخصی محصول مصباح

عضله مخصوص ابوالفضل سیصد محصول مصباح

عضله مخصوص ابوالفضل سیصد محصول مصباح

صبحدم مفصّل ضعیف مصطفی ولیعصر تصنیف

صبحدم مفصّل ضعیف مصطفی ولیعصر تصنیف

تصحیح مصیبت تحصیلی صنعتکار ضخیمتر

تصحیح مصیبت تحصیلی صنعتکار ضخیمتر

این شام صبح گردد این شب سحر شود

مانند سرمشق بنویسید :

طوطی ظاهر طراوت ناظم طب ظهر

طوطی ظاهر طراوت ناظم طب ظهر

لطف فقط عطش فاطمه طناب نظر

لطف فقط عطش فاطمه طناب نظر

خطّاط محیط طبقه عظمت مظلوم سُلطان

خطّاط محیط طبقه عظمت مظلوم سُلطان

منظومه انتظام اصطلاح منتظر منتظر محفظه

منظومه انتظام اصطلاح منتظر منتظر محفظه

طبیعی سلطنت منطقه طلبیدن تعطیل

طبیعی سلطنت منطقه طلبیدن تعطیل

معظّمه تنظیم فلسطین قسطنطنیه قسطنطنیه

معظّمه تنظیم فلسطین قسطنطنیه قسطنطنیه

مُزد اگر می طلبی طاعت استاد ببر

مانند سرمشق بنویسید :

عالی عرضه مانع طاعت غذا علم

عالی عرضه مانع طاعت غذا علم

عطر علی عقل سعدی معروف جمع

عطر علی عقل سعدی معروف جمع

غلبه معلّم قطعه عیناً اعتقاد اعتقـاد

غلبه معلّم قطعه عیناً اعتقاد اعتقـاد

اشتغال کعبه جعفر مکعب مجمع تعلیم

اشتغال کعبه جعفر مکعب مجمع تعلیم

علیهم تبلیغ مشتغل جمعیّت استغنا

علیهم تبلیغ مشتغل جمعیّت استغنا

غنیمت متعلّق مستعمره نستعلیق مستضعفین

غنیمت متعلّق مستعمره نستعلیق مستضعفین

گُل عزیز است غنیمت شمریدش صحبت

مانند سرمشق بنویسید :

وفا فرود دقّت قایق باقی فکر

وفا فرود دقّت قایق باقی فکر

قفل کیف عشق قافله تفریح شفّاف

قفل کیف عشق قافله تفریح شفّاف

نصف دقیق اصفهان سفید موفّقیّت مقبره

نصف دقیق اصفهان سفید موفّقیّت مقبره

تلفن نفیس تقسیم منقل تحقیر تقلید

تلفن نفیس تقسیم منقل تحقیر تقلید

گفتند مفتخر حقیقت تقلیل تکلیف

گفتند مفتخر حقیقت تقلیل تکلیف

تحقیق تحقیق هفتمین متعلّقات قسمتها

تحقیق تحقیق هفتمین متعلقات قسمتها

چند کند قطره ای فهم ز دریای عشق

مانند سرمشق بنویسید :

کودک ساکت زندگی گرگ رنگ کجا

کودک ساکت زندگی گرگ رنگ کجا

کلک آشکار شکر کمک کبوتر تگرگ

کلک آشکار شکر کمک کبوتر تگرگ

کمان چکاوک کلمه نمایشگاه گرفتگی کلیّات

کمان چکاوک کلمه نمایشگاه گرفتگی کلیات

گمرده کشیده کیلوگرم کلیسا ایستگاه نگهبان

گفتگو گفتگو تکمیل آبگینه گنجشک

شکلها گلستان تنگستان شکستگی مسکینان

کاندرین دیر کهن حال سبکباران خوشست

مانند سرمشق بنویسید :

لاله   لک   صَالح   خالی   گُل   لفظ

لاله   لک   صالح   خالی   گُل   لفظ

بلی   ملّت   ملل   لباس   حلال   الماس

بلی   ملت   ملل   لباس   حلال   الماس

سالخورده   لجاجت   بُلبُل   بلند   انجیل   ملکه

سالخورده   لجاجت   بُلبل   بلند   انجیل   ملکه

الحمد فسلکه تکلّم ظلمت قبیله تسلیم

الحمد فسلکه تکلّم ظلمت قبیله تسلیم

عملیّات سلسله سلسله مسلسل استقلال

عملیّات سلسله سلسله مسلسل استقلال

گلچهره مشکلات تشکیلات کهگیلویه تبلیغات

گلچهره مشکلات تشکیلات کهگیلویه تبلیغات

جلوه‌ها کردم و نشناخت مرا اهل دلی

مانند سرمشق بنویسید :

مورد مُچ اسم مادر مداد ثمر

مورد مُچ اسم مادر مداد ثمر

مهر مطب کلم مجال شُشم امین

مهر مطب کلم مجال شُشم امین

نماز میهن تمبر محمّد میثم ممکن

نماز میهن تمبر محمّد میثم ممکن

معلوم منظّم اتومبیل مهمان مستمر مملکت

معلوم منظّم اتومبیل مهمان مستمر مملکت

سمینار سمینار متکبّر مسیحا معلّی

سمینار سمینار متکبّر مسیحا معلّی

تحکیم استعمال میلیمتر بیستمین قسمتها

تحکیم استعمال میلیمتر بیستمین قسمتها

بُلبلانیم که در موسم گُل خاموشیم

مانند سرمشق بنویسید :

نان ناخن آهن نارنج بالُن جشن

نان ناخن آهن نارنج بالُن جشن

نمد سند چین نهار تنور زمین

نمد سند چین نهار تنور زمین

نمکی منقار ببین بینا کمین متین

نمکی منقار ببین بینا کمین متین

گلشن   آهنین   طنین   طنین   بینش   بیننده

جنبش   جنبش   تخمین   گلچین   نهفتن

نارنجستان   مسکین   همنشین   نخلستان   نیشخند

آینه ضمیر من جز تو نمی دهد نشان

مانند سرمشق بنویسید :

زاهد دهان هاشم آهو هزار هما

زاهد دهان هاشم آهو هزار هما

هضم هماهنگ هجران گُهر عهده نگه

هضم هماهنگ هجران گهر عهده نگه

پناهگاه هلال بهانه شهر همین جمعه

پناهگاه هلال بهانه شهر همین جمعه

مهلت محبوب همچو همسایه هنگامه

مهلت محبوب همچو همسایه هنگامه

هفتگی نهفته همیشه همیشه هلهله همهمه

هفتگی نهفته همیشه همیشه هلهله همهمه

سپهبد هیچگاه همیشگی تهمینه فرهنگستان

سپهبد هیچگاه همیشگی تهمینه فرهنگستان

تو همچو باد بهاری گره‌گشا می‌باش

مانند سرمشق بنویسید :

یاری فارابی وحی راضی فارسی حیاتی

یاری فارابی وحی راضی فارسی حیاتی

میانجی سیب نیاکان شیوا پیراهن شیرین

میانجی سیب نیاکان شیوا پیراهن شیرین

کیش علی مصلّی جمعی میعاد یاسمین

کیش علی مصلّی جمعی میعاد یاسمین

ییلاق فصیح ایمنی شهید شهید نیستان

ییلاق فصیح ایمنی شهید شهید نیستان

بهمنی صمیمی دانستنی ریختگی متجلّی

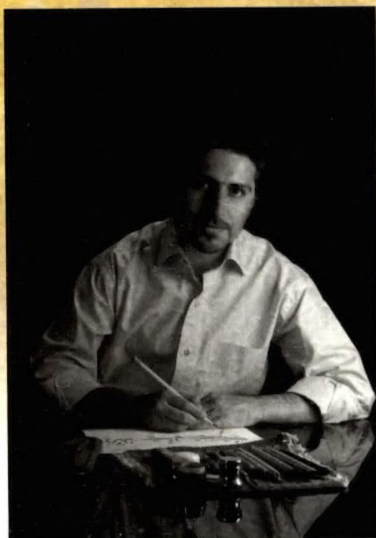
بهمنی صمیمی دانستنی ریختگی متجلّی

نخجیر پیغمبر همنشینی برداشتنیها مستفید

نخجیر پیغمبر همنشینی برداشتنیها مستفید

جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی

مبتکران
شرکت
آموزشی و فرهنگی
تاسیس
۱۳۶۵

علیرضا بابایی

متولد ۱۳۵۲ تهران

شروع فعالیت هنری : ۱۳۷۱

استادان : استاد اخوین، استاد مشعشعی، استاد فدائی منش

تدریس در انجمن خوشنویسان ایران ، مراکز هنری و مدارس از سال ۱۳۷۸

شرکت در نمایشگاههای گروهی انجمن خوشنویسان ایران ، وزارت ارشاد و ...

اخذ درجه استادی در خط شکسته از انجمن خوشنویسان ایران در سال ۱۳۸۷

ISBN: 978- 964- 07- 1216- 0

انتشارات مبتکران www.mobtakeran.com
تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان وحیدنظری، پلاک ۵۹
کدپستی :۱۳۱۴۷۶۴۹۶۱ تلفن: ۶۴۹۱-۰۲۱ دورنگار:۶۶۴۰۶۳۶۲
e-mail: info @ mobtakeran.com
مرکز پخش : تهران، صندوق پستی : ۱۵۹۶ - ۱۳۱۴۵
تلفکس : ۹۵ - ۶۶۹۵۴۳۹۳